

med o. 12 bind hvert år frem til 1979. Den latinske tekst er, bortset fra nogle få rettelser, et ellers uændret genoptryk af 1783-udgavens. Oversættelsen til moderne engelsk er ny og er et resultat af gruppearbejde. Den gamle udgave blev trykt i c. 1.250 eksemplarer og er efterhånden kun tilgængelig på biblioteker og i private samlinger, således at selve dens sjældenhed har været en hemsko for forskningen. Denne ulempe bliver nu overvundet ved den nye udgave, der foruden at kunne erhverves til en overkommelig pris er meget nem at arbejde med i modsætning til de store uhåndterlige folianter. Hertil kommer fordelene ved at have en oversættelse trykt samme sted som og parallelt med den latinske tekst og ved for hvert grevskab at få et samlet person- og stednavneregister.

Fordelene ved denne »folkeudgave« er således åbenlyse, men nægtes skal det ikke, at det er med nogen skuffelse og resignation, at man tager den til sig. Den store, tidssvarende videnskabelige og kommenterede udgave, som efterhånden mange generationer har ventet på, hvor bliver den af? Der er gået 200 år siden førsteudgaven så dagens lys – hvorlænge skal der endnu gå, før Domesday Books latinske teksts forkortelsessystem bliver opløst i en læselig og umiddelbar tilgængelig tekst?

Anne K. G. Kristensen

G. L. Harriss: King, Parliament and Public Finance in Medieval England to 1369. Oxford, 1975. 554 s. £ 13½.

Harriss ser skattesystemets udvikling i sammenhæng med ændringerne i det politiske system, ændringerne fra »feudalmonarki« til »territorialstat«, som betød, at kongens opgaver øgedes, at hans rets- og fredsværn udstræktes, at hans autoritet berørte alle frimænd, som uanset lens- og vasalitetforhold blev hans undersåtter. De kunne beskattes til fordel for res publica, som repræsenteredes af kongen, men også af *communitas regni* (først baronerne, siden også repræsentanter for »le commun«); krongodsindtægter og feudal incidens måtte suppleres med subsidier, bevilget af den instans, der blev til parlamentet, og som blev ramme om samarbejde og strid mellem krone og *communitas*. Således ser Harriss (groft sagt) udviklingen mellem Magna Carta og Brétigny-freden (da 100-årskrigens finansielt kreative virkninger er slået igennem).

Bogen er kompliceret anlagt, både kronologisk og tematisk, men kan ses som koncentreret om tre perspektiver: 1) Sammenhængen mellem kongens offentlige autoritet og undersåtternes pligter, parternes indbyrdes bundethed under *salus publica* – her vil Harriss sætte kød på Gaines Post's teorier om romerrettens statsretslige udnyttelse i senmiddelalderen. 2) Udviklingen af kronens finansapparat (*Exchequer, hospitia regis, fiscus*) og deres stilling mellem konge, råd og parlament – en kompetent opsummering og uddybning af forskningen siden T. F. Tout. 3) Parlamentets (og især Commons') konstitutionelle og politiske vej mod tinderne – måske noget ensidigt opfattet på grund af interessen for den politisk-taktiske udnyttelse af bevillingspligten (i øvrigt en for tiden meget brugt indfaldsvinkel, jfr. historikere som R. S. Hoyt, E. B. Fryde, A. L. Brown, Alan Rogers, B. P. Wolfe).

Mogens Fenger

Robin E. Glasscock (ed): The Lay Subsidy of 1334. Records of Social and Economic History, New Series II. London, 1975. 516 s. £ 13.

Glasscock opstiller systematisk, hvad hver engelsk landsby og by måtte betale, når parlamentet bevilgede skat på lægfolks rørlige gods siden 1334. Fra 1334 ændrer kildemateria-

let karakter; tidligere opregnedes skatteyderne i hver lokalitet samt den sum, de måtte betale, men det førte til en opkrævning, hvor de beskattede betalte mere, end man modtog i Westminster. Efter 1334 pålignedes hvert lokalsamfund en sum en bloc og måtte selv fordele smerterne; herefter blev opkrævningen baseret på én og samme vurdering (af 1332), og Glasscock kan derfor supplere sine rolls fra dette år med senere materiale: Summen for hver lokalitet er den samme igen og igen.

Hvad dette materiale kan bruges til, drøftes i forordet. Det viser ikke totaliteten af rørligt gods af år 1332: Kirkegodset stod udenfor, vurderingen var sikkert svigagtig, kun den del af befolkningen, hvis formue var over 10 shillings, beskattedes, og man véd ikke præcist, hvilken ejendom vurderingen gik ud fra. Den lokale formuefordeling med deraf følgende sociale skel ser man derfor intet om, derimod nok noget om den relative distribution mellem større regioner. Endelig har man her en komplet liste over landsbynavne at sammenligne med Domesday Book af 1086 (det viser bebyggelsesudviklingen i en tid med økonomisk vækst) og med kopskatregnskaber fra tiden efter Den sorte Død (det viser noget om forladte landsbyer).

Mogens Fenger

J. R. S. Phillips: Aymer de Valence, Earl of Pembroke 1307–1324. Baronial Politics in the Time of Edward II. At the Clarendon Press, Oxford, 1972. 379 s. £ 6½.

Bogen er en omarbejdet og udvidet udgave af forfatterens doktordisputats 1967 fra Londons universitet. Det er forfatterens idé at forsøge en skildring af engelsk politik under kong Edvard 2. (1307–27) gennem en skildring af en af stormændenes løbebane, i dette tilfælde Aymer de Valence (omkr. 1270–1324), ikke en biografi i gængs forstand, men en skildring af de politiske situationer, han var centralt placeret i, som en mand, der i sin længste tid var nært knyttet til kongen, og ofte stod i opposition til Thomas of Lancaster, en anden af de dominerende i kongens omgivelser, som tidligere er skildret af J. R. Maddicott (Oxford 1970).

Indledningsvis gør forfatteren rede for Aymers familieforhold og fremhæver hans lige nære forbindelser til Frankrig og England med besiddelser på begge sider Kanalen. Han var gift to gange, først med Beatrice de Clermont-Nesle (død 1320) og derefter Marie de St.-Pol (død 1377), begge tilhørende ansete franske familier. Den anden hustru, der overlevede ham i mere end 50 år, er iøvrigt kendt i dansk historie, fordi hun som grundlægger af Pembroke College ved universitetet i Cambridge indgav ansøgning i 1366 til pave Urban 5. om et kirkeligt beneficium henhørende under bispem af Ely til fordel for Jakob Nielsen fra Danmark (*Jacobus Nicolai de Dacia*), jf. Dipl. Dan. 3. r. VI nr. 417. Denne mand er kendt for et forfuldendt hyldestdigt, bygget over Aymer de Valence's liv, som nu findes i British Museum, Cotton MS. Claudius A. XIV, samt et læredigt *Liber de distinctione metrum*, udgivet af Aage Kabell (Uppsala 1967).

Aymer de Valence blev Earl of Pembroke i 1307 ved moderens død, men havde allerede kvalificeret sig i det politiske liv efter faderens død i 1296, først ved deltagelse i kong Edwards togt til Flandern året efter og siden i flere diplomatiske sendelser til Skotland og Frankrig. Som Earl of Pembroke blev han på ny sendt til Frankrig sammen med to bisper og andre højtstående for at slutte de endelige aftaler om Edvard 2.s ægteskab med Isabella af Frankrig 31. januar 1308.

Med kongens nederlag til skotterne ved Bannockburn i 1314 blev Aymer trængt noget i baggrunden i kongens omgivelser, men ligesom han slap fra sin personlige deltagelse i slaget med livet i behold, så gled han heller ikke ud af kredsen omkring kongen, selv om hans konkurrent Thomas of Lancaster overtog den ledende rolle i kongens råd og